

החובבני!

ספר חומת אש

ה'טיילונג' באונגארין

- יסופר בו השתלשלות העניינים איך שנתפרדו במדינת אונגארין מכתות הרעפארמער למיניהם, ואיך שרבותינו הקדושים לחמו מלחמת קודש נגדם.
- כל מה שרשמו גדולי ישראל בספריהם בימים ההם וממקורות נאמנים מכותבי הדורות.
- תולדות חיי הקהלות במשך שנות תק"מ עד שנת תר"ל לפ"ק.

- להשיג הספר בכל חניזת הספרים -

זה השער לה' צדיקים יבואו בו

ספר

חומת אש

ה"טיילונג" במדינת אונגארן

יבואר בו מה שנוגע להתייסדות קהילות ארטאדאקסיע במדינת
אונגארן וזיבענבערגן, ואיך שנתפרדו מפועלי און כתות הרעפארמער
למיניהם, ויסופר בו תולדות חיי הקהילות במדינת אונגארן במשך
שנות תק"מ עד שנת תר"ל לפ"ק

מלוקט מפי סופרים וספרים, מה שרשמו גדולי ישראל בספריהם
בימים ההם, וממקורות נאמנים מכותבי הדורות.
ומסודר בפרקים בסדר יפה

אספתי וסדרתי בעזרת השם יתברך

יודא צבי הכהן געלב

חודש שבט תשע"ז

כל הזכויות שמורות:
יודא צבי הכהן געלב
קרית יואל מאנרא ניו יארק

© Copyright '17 All Rights Reserved

TEL: 845.783.8452 - FAX: 845.782.6828

chomaseish@gmail.com

* * *

מי שיש לו הערות על הספר הזה, או מי שיש לו כתבים ודברי תורה, מהגאונים
הצדיקים ראשי משפחתינו וצוקלה"ה, יפנה אל המו"ל, ואי"ה נשתדל להדפיסם,
וזכות הרבים תלוי בו.

HANOE VHANETZACH PRINTING AND TYPESETTING INC.
35 SCHUNK RD. # 101 / MONROE, N.Y. 10950 / (845) 248-1259

מפתחות הפרקים

פרק א': ויתערבו בגוים	דף ל"ג
פרק ב': בספר מלחמת ה'	דף ע"ו
פרק ג': עצרת בוגדים	דף ק"י
פרק ד': אסיפת פאקש	דף קמ"ב
פרק ה': שנות תר"ח - תר"כ	דף קס"ד
פרק ו': אסיפות חכמים בעיר נירעדהאז	דף ר"ד
פרק ז': ביקור המלך שנת תרכ"ד	דף רי"ז
פרק ח': חבורת "שומרי הדת"	דף רמ"א
פרק ט': כנסיה לשם שמים	דף רס"ח
פרק י': גזירת הקאנגרע"ם	דף ש'
פרק י"א: תחבולת רשע	דף ש"ט
פרק י"ב: אשרי עין ראתה אלה	דף שכ"א
פרק י"ג: כינוס הקאנגרע"ם	דף שמו"ה
פרק י"ד: הפרדו מעל העדה הרעה	דף שס"ד
פרק ט"ו: כתב מחאה לשר החינוך	דף שע"ט
פרק ט"ז: בחירות אחרי הקאנגרעס	דף שפ"ז
פרק י"ז: ביקור המלך תרכ"ט	דף תי"ב
פרק י"ח: בבית הפארלאמענט	דף תל"ל
מפתח שמות הצדיקים ועסקני הציבור	דף תמו"ט
מפתח הספרים	דף תע"א

יצחק טובי' ווייס

רב ואב"ד לכל מקהלות האשכנזים
פעיה"ק ירושלים תובכ"א

משה זאב זארגער

רב ודומ"צ עדה"ח מח"ס שו"ת וישב משה
פעיה"ק ירושלים תובכ"א

בעז"ה, שבט תשע"ו לפ"ק.
הביאו לפני ספר על סוגיות הש"ס שנדפס
מכת"י מאחד מגדולי תלמידי תלמידי
מרן החת"ס, ומהעומדים בראש ונכנסים
לפני המלך, בעת התבדלות החרדים, ושמו
הולך מרחוק ה"ה מוה"ר מנחם א"ש זי"ע,
ע"י נכדו הרב המופלג מוה"ר יודא צבי
הכהן געל"ב שליט"א, ובראשו עמלו בידו
ספר חומת אש שבו הפליא להעלות ענין
נחוץ זה, התבדלות ופירוד הקהילות,
בסדר נפלא, ומפליא לראות האיד רבותינו
ואבותינו הקדושים מסרו נפשם על זה, וכל
דבר שמסרו נפשם עליו נתקיים בידם.

הנה כל אלה הלא מעצמם יעידון ויגידון
צדקתם לעם נולד בהשפיעם שפע קודש
מים חיים נוזלים מן לבנון, עד ביאת ינון, על
כן תמן אמרין לפעלא טבא יישר חילם
לאורייתא לאדפוס אידרא, ויתבדרון בי
מדרשא להגדיל תורה ולהאדירה עד בלי
ירח. והנני בזה לברך את מעשי ידי המחבר,
שיזכה לברך על המוגמר, ולראות את הספר
יוצא לאור עולם, וימשיך לעסוק בתורת ה'
ויראתו מתוך הרחבת הדעת ונחת כאוות
נפשו הטוב.

הכו"ח לתועלת הענין

משה זאב זארגער

הריני מצטרף לדברי ידידינו
הרב הגאון המפורסם
מוה"ר משה זאב זארגער
שליט"א בדבריו הנחוצים לספר
"חומת אש" לענין הבדלת
הקהילות במדינת איירופא,
בהדרכת גדולי רבותינו
הקדושים גדולי הדורות,
והדברים נחוצים לדורנו עתה
ללכת בדרכיהם.

והריני חותם למען התורה הקדושה

יצחק טובי' ווייס

הריני מצטרף לדברי ידידינו הרב הגאון המפורסם מוה"ר משה זאב זארגער שליט"א בדבריו הנחוצים לספר "חומת אש" לענין הבדלת הקהילות במדינת איירופא, בהדרכת גדולי רבותינו הקדושים גדולי הדורות, והדברים נחוצים לדורנו עתה ללכת בדרכיהם. וחותם למען התורה הקדושה יצחק טובי' ווייס

הגה"ה מדברי הגאון רבי משה זאב זארגער שליט"א

ודברים רבים למדנו מתולדות רבותינו ז"ע:

א. שאם אין עצה נגד שונאי הדת מאחינו מותר ומצוה גדולה לפנות לערכאות הגויים, שלדאבוננו מבינים כמה פעמים יותר מהמינים והאפיקורסים שעליהם נתקן ברכה מיוחדת, שכן עשו רועי ישראל באונגריין, וכן עשו חכמי ישראל בבית שני בזמן ינאי כמו"ש ביוספון, וכן עשו בהפגנות נגד גיוס בנות, שזה פעל יותר מהכל, ועוד הרבה פעמים כידוע.

ב. שיחד עם המון תפילות וצומות טרחו בעצמם ובמאודם, ולא יאומן כי יוספר שבפ' חוקת תרכ"ט נדפסו מאתים אלף קונטרסים היראים בשבועות מועדים, בזמן שכל עמוד ועמוד נדפס בכח אדם בפ"ע, היון ממאות ואלפי פעולות שונות, וזה על עפרות כסף, ויראי ה' פזרו כל נכסיהם אודות כבוד שמים, ופתאום התנערו גדולי עולם עם המון עם בני ישראל כקרבניסים וחיילים מנוסים על שדה הקרב, שלא האמינו כל באי עולם על רבנים בטלנים זקנים שלא פסק פומייהו מגירסא שנכנסו בכל כוחם במלחמה זו, כיון שכל תורתם ומעשיהם היה בלתי לה' לבדו.

ג. שבעת הקונגרס שלחם שהיה חכם או בידם, הפיצו מודעות בכל הקהילות שישלחו ציריהם לבחירות שאם ילכו לבחירות יפסידו כל תמיכה במוסדות הת"ת העניים בימים ההם, אסרו רבותינו ובראשם המהר"ם שיק והכתב סופר להשתתף בבחירות זו שלא יראה שישראל תומכים בפארלמנט שלחם.

ד. שאין עצה אחרת להצליח במסירת התורה לדורות רק בהתבדלות מוחלטת מכל הכופרים למיניהם, וגם מהמתפשרים עם הכופרים ככת השטאטעם קוא, כדברי מרן מהר"ם שיק ש"ט שעליהם נאמר כי לא עמדו לעזרת ה' בגבורים, וכבר בעת הענף זכו שבט לוי שנענו לקריאת מרע"ה מי לה' אלי, להיות יורו משפטך ליעקב, וכן אליהו בזמן אחאב.

ה. שהפוסחים על שני הסעיפים ואומרים לבחור את הרע במיעוטו, הם הם נביאי השקר שבדורינו, שהם ועוזריהם ומעשיהם כזב והכל, שכולם דררא דממונא לקבל שוחד ממון וכבוד מהממשלה הכפרנית וגורריהם כידוע.

ו. ללמדך שאחד היה אבינו אברהם שאמר הפרד נא מעלי אם הימנה ואשמאלה, ורבינו משה אמר סורו נא מאחלי האנשים הרשעים האלה ואל תגעו בכל אשר להם, ומלכינו דוד אמר משנאיך ה' אשנא ובתקומתך אתקומת, ומתמיד ומאז עד עכשיו היו נסיונות קשות, כי מנסה ה' אלוקים אתכם לדעת הישכם אוהבים את ה' אלוקים בכל לבבכם ובכל נפשכם, הרחמן יצילנו מהשעות הרעות ויהיו אותנו לפליטות עולמים במדה טובה ישועה ורחמים.

ז"ב. ודבר גדול הוא להודיע לדורות הבאים איך רבותינו הקדושים מסרו נפשם על קיום התורה לדורות, וכמה אלפי דמועות ותפלות נשפכו כדי להצליח למסור התורה לדורות הבאים, שיתקיים בהם הבטחת בורא העולמים כי לא תשכח מפני זרעו.

וכמו"ש היעב"ץ בהקדמה שהבטחת לא נעלתי לכלותם שנתקיימה שנשאר השה בין ע' זאבים במשך אלפי שנות הגלות, הוא גם הרבה גדול יותר מיציאת מצרים וקריעת ים סוף וכל הנסים כאין נגד הנס הזה, כן יאמר נא ישראל על אחינו בני ישראל בעמוד עליהם בדורות אחרונים זרע מרעים בנים משחיתים מזרע ישראל להשחית ולכבות דת קודש, ובכל זאת נשארו רבבות עם בני ישראל בכל תרי"ג מצות בלי שינוי בקבלת האבות, האם אין זה גם נפלא העולה על כולם, הנשמע כזה בכל העמים ובכל שני ימות עולם. שהגם שנתקיים בעוה"ר לפני ע' ופ' שנים מ"ש אמרתי אפאיהם, איהם איה הם, אשביהם מאנוש זכרם, והמשכילים ואחריהם הקאמוניסטים והציונים הצליחו להשביט דת קודש מזרע קודש, אמנם נתקיימה ההבטחה מאלוהי עולם לעם עולם, בתורת נצח לעם נצח, שנשאר זרע קודש עם תורת קודש ברוב הדרו והדרו ע"י שלוחיו קדושי עולין, ששתלם אב הרחמים שוכן מרומים בכל דור, ולדור ודור נספר תהילתך.

והקורא מה שהיה בארץ הגר לפני ק"ג שנים יעמוד וישתומם, האין יש להמשיך מסירת התורה הקדושה לדורינו יבא אחרינו עם מסירות נפש ממש, לא לסמוך על בטחון לבד, וכבר ידוע מכתב רבינו עקיבא איגר ז"ע שמתלונן על קהילתו שהם יראי ה' ואינם אנשי מעשה אין לבם בוער בקרבם לכבוד ה', וכ"כ במק"א שהוא אשכנז הארורה שטבעם קר המזג לכן הצליחו בזמן קצר להוריד כל יהדות אשכנז תהומה, חלקם הגדול ככפיית השלטון שסגרו הדרים והישיבות משך עשרות בשנים, ושארית הפליטה ירדו למחתרת עד שהקימו תיהדות החרדית בצורה אחרת.

ובאמת זמן הפיה מרן ההתם סופר בתלמידיו הגדולים רוח להבה במסירת נפש לעמוד על קוצו של יוד, לא לותר מאומה אף על מנהג קל, ועל זה מסרו נפשם רועי ישראל רבותינו הגדולים להציל התורה בקבלתה מפני בלי שינויים, וגאונים עולם עזבו ישיבותיהם הגדולות משך זמן המריבה חדשים רבים וישבו בעיר הכירה, כרבותינו הכתב סופר, הייטב לב, והמחנה חיים, ועוד רבים ועצומים כהנה ז"ע, וקדושי עולין כהמחנה חיים ומתרה"ה מקאלאמייע ז"ע נענו חדשים רבים לבקר יותר ממאה וחמשים קהילות להשיב לב ישראל לאביהם שבשמים, שלא ימשיכו אחר המסיתים שנמשכו אחרי האפיקורסים בעד בצע כסף, ולא חסו על זמנם ועמלם.

יקותיאל יהודה מייטלבוים

אבדק"ק סאטמאר

ברוקלין נ. י. יצ"ו

ב"ה

הנני בזה בשבח המגיע לכתבים של ידידינו הרה"ח ירא ושלם כהן שדעתו יפה, מוה"ר **יודא צבי הכהן געלב שליט"א** אב"י בעיר קרית יואל, העומד להדפיס ספר "**חומת אש**" מכתב יד קדשו של זקינו הגה"ק רבי מנחם א"ש זצ"ל על סוגית הש"ס. וזכר צדיק לברכה כיון שהזכירו סיפר בשבחו, בדבר פעולותיו הכבירים ופעולות חבריו שנמנו אתו לדבר מצוה, ה"ה מרנן ורבנן תלמידי החת"ס זי"ע אשר בזכותן ומפיהם אנו חיים, ה"ה אבי המחבר הגה"ק רבי מאיר א"ש, הכתב סופר, המחנה חיים, המהר"ם שיק, הגה"ק רבי הילל מקאלאמייע ועוד, שנקהל ועמוד על נפשם בתחלת שנות הת"ר, ללחום את מלחמת ה' ולייסד הטיילונג באונגארן להפרד לגמרי מעל אהלי האנשים הרשעים האלה החוטאים בנפשותם, ועי"ז העמידו יסוד איתן להצלת כלל ישראל מיד ולדורות, והדברים ידועים, ואסף וליקט מערכה שלימה דבר דבור על אופניו, מלוקט בסדר נפלא ממקורות נאמנים, מפיהם ומפי כתבם של מאמריהם וספריהם וספרי השו"ת של אותו הדור ודורות שלאחריהם בכתבם ולשונם.

ובודאי דבר גדול עשה בעמו, ונחויך מאד בזמנינו אלה, למען ידעו דור אחרון בנים יולדו יקומו ויספרו לבניהם, את כל התלאה אשר מצא את אבותינו ורבותינו הקדושים בכל מקומות מושבותיהם מכיתות אלו שרצו לקעקע ביצתם של ישראל באמרם ככל הגוים בית ישראל, ואת אשר הציץ ה' ע"י פעולותיהם שחבקו זרועות עולם, לדורון לתפלה ולמלחמה, עד שזכו להסכמת הממשלה לייסד קהלות נפרדות באונגאריין, שבזה ניצל כל המדינה כולה, ונשאר שם ושארית לנו ולזרעינו עד עולם. וכפי שהורנו רבותינו זי"ע שזהו תורה שלימה ולימוד לדורות, לדעת תכסיסי המלחמה עם כל הפורצי גדר כרם בית ישראל, וראוי ונכון ללמוד דעת את העם בפרטי והשתלשלות הענינים (עיין דברי יואל פרי נשא דף קכ"ט).

אשר על כן גם ידי תיכון עם המחבר, **שיזכה להוציאו לאור ולחלקם ביעקב ולהפיצם בישראל ומלאה הארץ דעה את ה'.** וזכות כל הקדושים האלו אשר בארץ המה, יעמוד בעדו להתברך מנותן התורה, בברכה הכתובה בתורה, ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת, מתוך רב תענוג ונחת דקדושה כמדה גדושה, עד ביאת גוא"צ בב"א.

באעה"ח יום ה' לסדר וצויתי את ברכתי לכם ל"ג בעומר היצוא דבר יוחאי תשע"ז לפ"ק

המצפה לישועת ה' במהרה

הק יקותיאל יהודה מייטלבוים

יחזקאל רומה

אבדק"ק קארלסבורג

בארא פארק ברוקלין נ. י. יע"א

ב"ה

אחר עשר יום מנ"א, לסדר לחיותינו כחיום הזה תשע"ו לפ"ק

באחרית הימים שקרה לנו הרעה בעיקבתא דמשיחא, שהרבה מבני עמינו התחברו עם מריעים ופועלי און, והמלחמה כבידה מאד לעמוד איתן וחזק להיות בדול ומובדל מהם ומהמונם ומממונם, וכבר הורו לנו רבותינו דצריך להתבדל אפי' ישארו כיחיד בעולם, ככתוב בישעיה נ"א הביטו אל צור חצבתם וגו' הביטו אל אברהם אביכם וגו' כי אחד קראתיו ואברכהו וארכהו, עיי' למרן רבינו זי"ע בדברי יואל פ' עקב מה שפירש בזה בדברים החוצבים לחבות אש.

וישאל נא לימים ראשונים אשר רבותינו הקדושים מסרו נפשם להשליך גוים וכל חילם מנגד בלי שום חשבונות אפי' של מצוה, בכדי להפרד מרשעי עמינו והמתחברים עמהם, ובזמנינו הנסיון התגבר עוד פי כמה מאז.

וע"כ רצוי מאד לדעת כל קורות הדורות מראש האריך דרכו אבותינו בה, כדי לילך בעקבותיהם, ובכן נמטייה יישר להרה"ח כהן שדעתו יפה, זך הרעיון מופלג בתו"י, כמוהר"ר יודא צבי הכהן געלב שליט"א, מוותיקי תושבי קרית יואל יצ"ו, שאסף כעמיר גרנה מכל רבותינו נ"ע ומאנשי אמת אשר כתבו בענין המיילונג, ובעיקר מה שמרן זקיננו הגה"ק המהר"ם א"ש זצוק"ל לחם ופעל במלחמה זו, וקרא שמו ספר חומת אש, וכשמו כן הוא דקאי על כנסת ישראל כדדרשו בבבא בתרא (ז:): על הפסוק אני חומה ושדי כמגדלות, למען תספר באזני בנינו אשר לא ידעו ולא ראו לידע את הדרך אשר ילכו בה, ולא יתעו ויכשלו להתערב ולהתבולל עם הפוסחים על שתי הסעיפים.

ובוודאי יהי' לו לזכות ולמגן מכל הצדיקים הקדושים ובפרט זקיננו מרן המהר"ם א"ש אשר הו"ל לאור כעת גם חידושי סוגיות מכת"ק, ימליץ טוב בעדו שיזכה לראות דורות ישרים ברב טוב ונהת וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלוש יהי' לו ולכל ישראל עד העולם אס"ו.

הכו"ח למען העוסקים באמונה בזיכוי הרבים

הק' יחזקאל רומה

מנשה מאיער

אבדק"ק גרינוויל, דזשערסי סיטי

בעזהשי"ת

ראיתי את הספר הנפלא שחיבר ידיד נפשי, הרה"ח המו"מ, גדול בתורה ובמעשים ובשם טוב עולה על גביהן, מוהר"ר **יודא צבי הכהן שליט"א**, לבאר את כל התלצה אשר מצאה את אבותינו ורבותינו הקדושים נ"ע, ואיך שלחמו בחרף נפשם להתבדל מעושי רשעה, והשי"ת עמד להם בעת צרתם, וכל בר דעת יודע היום כי לולי הצדיקים ההמה, חלילה לא הי' תקומה לשונאיהן של ישראל.

והוא חיבור נפלא ויש בה חכמה ומלאכה, לקוטי ולקוטי בתר לקוטי ברוב יגיעה, והקפיד להכניס בתוך ילקוטו רק ממקורות נאמנות, ובודאי ישמח לב מבקשי ה' על אשר טוב עשה בעמיו להדפיס חיבור זה.

והשי"ת יהי בעזרו לברך על המוגמר, ויתן ה' שזכות כל הצדיקים ההמה, וזכות רבינו הק' זצלה"ה שהלך בעקבותם, והאיר עיני הגולה עפ"י דרכם, יעמוד למעכ"ת וגם לנו, שנזכה לגדל דורותינו עפ"י דרכם זלה"ה, עד ירחם ה' על עמו ועל ארצו, ותחינה עינינו בשוכך לציון ברחמים.

דברי ידידו כו"ח, ל"ט למב"י, גרינוויל יע"א

מנשה מאיער

ואמרתי מהטוב להעתיק כאן מה שכתב הגה"צ ר' עקיבא יוסף שלעזינגער זצ"ל בספרו "אל העדרים השני", שכתבו בלשון יודיש דייטש (כדוגמת ספרו של חותנו הגה"ק ר' הלל קאלאמייער זי"ע בספרו "עת לעשות") כדי שהמונן והנשים יבינם, ומביא שם באריכות מהאסיפה במיהאלאוויץ והפסק ב"ד שעשו שם, וזה לשונו (העתקתי בלשון הקודש):

קודם האסיפה טרם שהתיעצו הצדיקים והגדולים מה לעשות כדי לעמוד בפרץ, אזי יחידי סגולה התענו והתפללו להשי"ת בדמעות שליש, שהשי"ת יתן בלבם שיעשו מה שצריכין לעשות. בראש האסיפה ישב גדול הדור שהי' זקן יותר מפ' שנים, והי' חכם גדול, הגאון הגדול רבי חיים יוסף אב"ד דק"ק סטראפקוב זצוק"ל (משפחת חמותי ע"ה נמנים בין בני בניו), ועוד גדולים וזקנים, חלקם בחיים לאורך ימים עד ביאת הגואל, וחלקם אשר הם בעלמא דקשומ ז"ל, והגדולים הזקנים עם הרבנים עשו פסק ב"ד, שיצא מן ע"א רבנים ובית דינם, ואח"כ מעתיק הפסק ב"ד בלשון יודיש עכ"ל.

הג"ל

יואל מארגענשטערן

אבדק"ק שארמאש יצ"ו

קרית יואל נ. י.

הן בא לפני ידידי היקר הרה"ח המופלג בתורה ובחסידות החו"ב משנתו זך ונקי כהן שדעתו יפה מוה"ר יודא צבי הכהן געלב שליט"א, והראה לי שמסדר ספר חומת א"ש על סוגיות הש"ס מכת"י מק"ז הגה"ק מוה"ר מנחם א"ש זצ"ל, ואגב זה סידר תולדותיו, וידוע שהוא ז"ל הי' בעובי הקורה בענין הטיילונג במדינת אונגאריין, ע"כ מה טוב עשה ידידי הנ"ל לאסוף בענין זה מה שפעלו ועשו כל רבותינו הקדושים צדיקי יסודי עולם תלמידי מרן החת"ס זצוקללה"ה ח"ה זקינו הגה"ק מוה"ר מאיר א"ש ובנו הגה"ק מוה"ר מנחם א"ש, הגה"ק הכתב סופר, הגה"ק מוה"ר הי"ל מקאלאמייע, והגה"ק המחנה חיים, והגה"ק המהר"ם שיק ואתם עמם שאר גדולי וצדיקי הדור זי"ע ועכ"א, אשר מפיהם אנו חיים ומימיהם אנו שותים.

ולמותר לבאר הנחיצות בזה, ואיך שיכולים ללמוד מזה, ורגיל הי' רביה"ק זצוק"ל לומר דע"י שהתפרדו ונחלקו לגמרי מן הפושעים במדינת אונגאריין, היא שעמדה להם שנשארו שומרי תורה ומצות בדרך ישראל סבא בלי שום שינוי מדרך אבותינו ורבותינו הקדושים זי"ע, והיום מלעייזים על זה לומר שזאת היא תורת אונגאריין, אבל האמת הוא שזה הוא תורה שלימה כמו שאחז"ל (אבות פ"א) הרחק משכן רע ואל תתחבר לרשע. והנה אף שכבר נתחברו כמה ספרי קודש בענין זה, אמנם הרה"ח הנ"ל יגע עצמו וליקט מכל הספרים שנמצא בענין זה בכל פרט ופרט באופן נפלא, וגם הביא לשון חכמים משו"ת והקדמת ספרי קודש, וגם מספרי קורא הדורות, וחילקם בסדר יפה אשר כמוהו לא נעשה עד עכשיו, ואסף כעמיר גורנה ממקורות נאמנים ככתבם וכלשונם, ומסודרים בסידור יפה אף נעים ונכתבו בלשון חכמים מרפא, ודבר גדול עשה בזה הרה"ח הנ"ל.

ע"כ אמינא לפעלא טבא יישר חילו וכוחו לאורייתא והשי"ת יהא בעזרו שיוציא מחשבתו הטובה מכה אל הפועל יראו עינינו וישמח לבינו, ובוודאי שהספר הזה יביא תועלת גדול לכל המעיינים בה, ולכן אף ידי תיכון עמו להיות סניף לדבר מצוה לחזקו ולאמצו וחפץ ה' בידו יצליח להפיץ מעיינותיו חוצה, ואבקש מאחבנ"י להביא ברכה לתוך בתיכם, ובזכות החזקת התורה ולומדי' יקויים בנו הפ' לא ימושו מפיק ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם.

וע"ז באעה"ח אור ליום ב' לס' כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע כ"כ לחודש שבט שנת תשע"ו לפ"ק פה קרית יואל מאנרא ניו יארק יצ"ו.

יואל מארגענשטערן

הסכמת על ספר חומת אש הגאונים יא

שלמה יהודה וויינבערגער

אבדק"ק פאיע

חבר הביד"צ דקהל יטב לב, ראה"כ תורה ויראה ד'סאטמאר

איך אלע לאתרן ידידי החשוב מאוד נעלה וו"ח זי"ר ויפ"ת מוהר"ר יהודה צבי הכהן געלב שליט"א מקרית יואל שבמאנרא נ"י, ויאמר יהודה"ה כי צב"י וחמיד ורגיג לזכות את הרבים בליקוט גדול בכמות ובאיכות בפרטי מאורעות והשתלשלות שנתקיימה משנת ת"ר עד תר"ל, שיצאו ארזי הלבנון ואדירי התורה גדולי וצדיקי הדור למלחמת מצוה לקנא קנאת ד', והתאזרו ועמדו בפרץ במס"נ ואש קודש נגד הפורצים הרשעים שרצו לעקור את כל הקדוש לנו להשכיחם את השולחן ערוך ולהעבירם מדת תורתנו הקדושה.

וקיימו רבותינו הקדושים משאה"כ משנאיך ד' אשנא ובתקוממך אתקומט ועשו התבדלות ופילוג גמור מן הרשעים להפר עצתם ולקלקל מחשבתם הרע, ונהרי דמעות שפכו בתפילות ובתחנונים לאבינו שבשמים, ובאו אל המלך של מדינתם בלב קרוע ומורתח ופרצו בככיות נוראות.

ובסייעתא דשמיא נשאו חן בעיניו וזכו להתפרד ע"י נסים ונפלאות כמו שהעידו בשו"ת מהר"ם שיק חיו"ד סי' של"ג, ובשו"ת בית הלל סי' מ"ו, וליהודים שומרי תורה ומצוות היתה אורה ושמחה.

ובאמת נחוץ מאוד מאוד עתה בעיקבתא דמשיחא להבהיר ולשנן לנו ולבנינו ולדורותינו למען ידעו דור אחרון ושלא תשתכח, והיא מצוה גדולה עד מאוד להתודע ולהגלות דרכי של מנהיגי ישראל האמיתים מגדולי תלמידי החת"ס זי"ע איך שיצאו בקול חוצב להבות אש וחכריזו סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה, ותורתם מגן לנו היא מאירת עינינו עד שנזכה שיתקיים משאה"כ ומלאה הארץ דעה את ד' ורוח הטומאה יעביר מן הארץ אכ"ר.

באתי על החותם יום ד' לסדר ולהבדיל בין הקודש ובין החול ובין הטמא ובין המהור

שנת תשע"ו לפ"ק, ברוקלין יע"א

הק' שלמה יהודה וויינבערגער

חיים יחזקאל שרגא דייטש

רב דקהל מקור חיים

מאנסי נ.י.

בס"ד, יום ד' לסדר קומה ה' ויפוצו אויביך, ט"ז סיון תשע"ז לפ"ק

לכבוד ידידי היקר כהן שדעתו יפה, הרבני החסיד ר' יהודה צבי הכהן געל"ב נ"י.

נדרשתי ליתן הסכמה על הילקוט "חומת אש" בנידון הטיילונג, שנלקט ממקורות נאמנים. הנה מה אנחנו חשובים ליתן הסכמה על הצדיקים הקודמים שלחנו במסירת נפש בעבור כבוד שמו יתברך ובעבור התורה הקדושה, ובפרט על קיום השו"ע, ולא כמו אלה שמסלפים ה' ישמרנו עם המצוה של ואהבת לרעך כמוך לחפות על מעשי רשעים, ועיין באריכות בזה בדברי מרן זי"ע בספר על הגאולה ועל התמורה (סי' ק') ד"ה ודכירנא, ובסוף דבריו כתב ובראותם אז עד היכן מגיע מחשבותיהם של פורקי עול מישראל להעביר על הדת וכו' עד אזי לנו שכך עלתה בימינו, ע"כ.

והנה העיקר לידע שמעשה הצדיקים הללו אינו היסטאריע ח"ו, רק עלינו להתעורר מזה למעשה, לעורר לבבינו ולכב זרעינו לילך בדרכי הצדיקים וללמוד מכל מדותיהם "זיך צו האלמן ביי דער אמונת אומן", ולכן מצוה גדולה להודיע אמיתית הדברים ולהעתיק את דבריהם להודיע לדורות הבאים ולאחוז בדרכיהם הקדושים, וזה קול ה' שמשמרים את רצון ה' עם אש להבה, חוצב להבות אש, ועיין בזכרון יהודא שהוציא הג"ר מנחם א"ש ז"ל שמביא שם בשם אביו זצ"ל לפרש מימרא דר' נתן כשהוא שוחק אומר הדק היטב היטב הדק מפני שהקול יפה לבשמים, דהנה כשהשי"ת מייסר את האדם הוא לטובתו, וזהו כשהוא שוחק כשנתייסר ונכתש ביסורין אומר הדק היטב שההידוק והיסורין היא כשביל היטב, שייטיב את דרכו, אבל היטב היינו הצדיקים שהם טובים, הדק תכלית יסורין שהקב"ה מביא עליהם היא, מפני שהקול יפה לבשמים, שהקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים, שנקראים בשמים.

וכן אפשר לומר לענין זה ג"כ, שעברו על הצדיקים הקדושים ההם כמה יסורין בבחינת שוחק, והכל היה מפני שהקול יפה לבשמים שעל ידי זה נשאר הקול הקדוש הזה קול חוצב להבות אש שלהם עומד לזכרון של הכלל ישראל שנקראו בשח"ש בשמים. והשי"ת יעזור שנזכה לילך בדרכיהם הקדושים אמן.

הק' חיים יחזקאל שרגא דייטש

פרק ב'

בספר מלחמת ה'

א.

רוח ההשכלה פרי תנובותם של הרעפארמער החניטו אשכולותיה אשכולות מרורות, ותבוא כמים המאירים בקרב עם ישראל לאמר נהיה ככל הגוים בית ה', נפרוק מעלינו עול התורה והמצות, נתערב בגוים ונלמוד ממעשיהם, ובוה נעביר שנאת הגוים מעלינו ונהיה כאזרח ותושב ככל הגוים.

אמנם במדינת אונגארין פגשה בחומת ברזל, הרוחות הללו לא יכלו לזוז את אמונת ישראל, עקב ידו החזקה ומסירת נפשו של מרן החת"ם סופר זצ"ל.

באותן הימים לחם מרן החת"ם בכל עוז והתרוע במכתבים ובדרשותיו הנוראים נגד הכת החדשה המשכילים והרעפארמער שקמה ונהייתה אז. ובספר דרשות חת"ם רואים הרבה איך ששפך לבו המהור נגד כל מאמריהם וכתביהם, וגילה קלונם להראות לכל איך שגילו פנים בתורה שלא כהלכה. מרן החת"ם לחם נגדם בכל תוקף ועוז, ולא הניח אותם שתהי' ידם על העליונה במחנה ישראל א).

עיר האמבורג

מלחמת מרן החת"ם התחילה בגלוי נגד הרעפארמער במדינת "דייטשלאנד" בעיר האמבורג, שמה קמה ונתקבצו קבוצה קטנה של מופקרים רח"ל, ואף שהיו כינם לבין עצמם מחללי שבתות בפרהסיא אשר גם עברו על כל איסורי תורה רח"ל, אבל

א. ועיין בדרשות חת"ם (ו' אב תקע"ג, דשי"ט ע"ב) והנה חדשים מקרוב באו להתפלל בלשון עם זר, ולהעתיק תורה ותהלים ולהגות בזה, ולשון הקודש לא יעלו על לשונם וכו' עיי"ש.

הפעם עלה בידם להקים להם בית התפלה לבד כפי הנעשה בעיר בערלין מחדש, ורצו לשנות סדרי בית המדרש, אמנם חברי הכיד"צ דעיר האמבורג והרב שהיו קרובים אל החלל, כמו נד כחומה נשגבה בכדי לסתום את הפירצה.

השורש פורה ראש ולענה שנתן היתר ופנים של תורה על הפירצה הזאת, היה הרב מאראד, איש הנקוב בשמו "אהרן חארינער", רב בעיר חורין ממדינת טראנסילוואניע (רומעניען), הוא אשר השיב לקהלת האמבורג להתיר שינוי למנהגי וסדר בית המדרש, הקבוצה הלז פנו אל אחד שמכנה עצמו בשם רב ליבערמאן, שעזר להם לכתוב ולהוציא לאור חוברת "אור נוגה" ו"נוגה צדק" שבו נדפסו גם תשובתו של אהרן חארינער, על ידי התשובה הלז רצו הפוקרים להופיע בפני קהל עדת ישראל בכל מקומות מושבותיהם שיש להם גושפנקא וכתב הכשר רבני, אבר רותח יוצק בו (לשון תשובת החת"ם עליו בס' צ"ה) כשכתב בלשוננו: "רשות נתונה ביד כל רב לעקור דבר מן התורה לפי רוח הזמן" רח"ל. הקבוצה הלז נמנו אז בגלוי לערך מאה איש, וכלשון הספר אלה דברי הברית שהם רק "מיעוטא דמיעוטא".

אהרן חארינער היה מקודם תלמידם של הגאון הנודע ביהודה זצ"ל והגאון ר' ירמ' אב"ד מאטעסדארף. בשנת תקמ"ט נעשה מזכיר הקהילה בעיר אראד, הגאון אב"ד העיר רבי יהודה לייב בראדי זצ"ל הכיר בו מיד שהוא מלא מינות וכפירה ולחם

ופעם אחד בא אחד להגה"ק רבי שמעון סופר זצ"ל ואמר לו, אני תלמיד של החת"ם סופר זצ"ל וקראו אותי איצקל פראג, ובאתי לקבל פני בנו של מורי ורבי, ומדי דברו הוציא כתב תעודה שקיבל מרבו החתם סופר לפני ארבעים שנה ויותר. וסיפר להגה"ק רבי שמעון סופר, שפעם לפני שבת הגדול בקשה אמו שהיתה אלמנה שיבוא בחזרה לביתו, הלך ליפטר מרבו, אמר לו החת"ם סופר "איצקל פאר מיין שבת הגדול דרשה ווילסט דוא וועגפאהרען"? ופשיטא שנשארת שם. במוצאי שבת הגדול וכבר היה סמוך לפסח הלכתי להחת"ם סופר, ואמרתי שהיות שהזמן קצר לפסח מוכרח אני ליסע למחר. אמר לי החתם סופר "איצקל נאך מיין שבת הגדול דרשה קענסט דוא נאך וועגפאהרען", ואני צעיר לימים הייתי ולא זכיתי לירד לסוף דעת רבי שלי. ואחר שכתב לי כתב הנ"ל וקבלתי ברכתו ליווה אותי מעט, ענה ואמר, "איצקל אין פיהם (בעהמען) ברעננט א גרויס פייער"! ושנה דברים אלו עוד הפעם, גיב דיר גוט אכט. ומה אומר ואדבר סיים הנ"ל, אז היתה עוד עיר מלאה חכמים וסופרים, והיום אפילו כוס מים לא אוכל לשתות אצל בני (דרשות חתם סופר בהקדמה בהגהות).

נגדו. אמנם כשהלך משם רב העיר, מינו אותו לרב העיר. ומשם התחיל להרוס הדת בפסקיו. מקודם התיר לאכול דגים הנקרא שטירעל פיש, שהיה מוחזק לכל לחתיכה דאיסורא, נגדו יצא הגאון המהר"ם באנעט זצ"ל וקרא אחריו כי מינות נזרקה בו כי התיר איסור דאורייתא ומיקל במנהגי ישראל. התיר לנסוע עם הבא"ן בשבת. וככה הלך מדחי אל דחי, עד שהיה הראשון שהתיר לעשות שינויים בהנהגת בית המדרש להתדמות לדרכי הגוים ⁽²⁾.

האנשים החטאים האלה העמידו להם היכל שקראו "מעמפעל", בכוונה להתדמות לגויי הארץ אמונת הנוצרות רח"ל, ומהנהגות החדשות שהנהיגו ה'. א. להתפלל בשפת אשכנז. ב. לבטל תפלת לחש. ג. לדלג הנוסח בקדושה שחרית דשבת. ד. לנגן בשבת בכלי שיר הנקרא אורג"ל. ה. לבטל המעמים והנגינה בקריה"ת. ו. שלא לקרות העולים לתורה בשמם ושם אביהם. ז. לא להזכיר בתפלת ציבור על ציון וירושלים, ולדלג על כל המקומות שנוכר בתפלה אמונת משיח וקיבוץ גלויות. ח. ההיכל יהיה סגור ומסוגר כל ימי השבוע ורק ביום השבת יפתח להתפלל שם.

הרב רבי ברוך אב"ד האמבורג עם חברי הביד"צ אסרו את כל מנהגי הכת הלו והמעמפעל שלהם, וככה נתחלקה המחנה לשני מחנות, המתחדשים טענו שהרב אסר אותם שלא כדין, כי יש להם ספר בשם "נוגה צדק" שבה כתבו כמה רע"בנים שהדבר מותר. עד שהגיע הדבר לפני הערכאות, ושרי העיר הפקידו על מנהלי עם ה' לברר הדברים ולקבץ דעת שאר רבני ישראל (שו"ת חת"ס ח"ו ס' פ"ה).

ב. גם התיר למינקת לישא בתוך כ"ד חדשים נגד ההלכה פסוקה בגמרא ושו"ע, ומרן החת"ס ערך תשובה בלשונות חריפים נגדו כמ"ש בליקוטי שו"ת חת"ס סופר (ס' פ"ט) וז"ל: השם חכמה בחופות ישיגהו שובע שמחות, ויזכהו לאור וצחצחות וכו', יקרת מכתבו הגיענו אתמול ביום שמחה וששון ליהודים, וסביב לשלחני יקרים ונגידים כולם ראו כן תמהו לאמור מי האיש צר ואויב אשר מלאו לבו להתיר מינקת חברו בפומבי, ואף אם יש צדדים להתיר אין הדבר מסור כי אם לגדולי הדור ולא ליתן תורת כל מורה בידו, וכל שכן בעובדא דיליה שכפי הנאמר במכתב פר"מ לא מצא המיקל ידו ורגלו, והתיר עצמו להיות מכת האפיקורסים המלעיגים על דברי חז"ל, ומי לא ילבש לבושי קנאת ה' צבאות וקנאת תורתו וכו'. [המשך התשובה לקמן אות ז]. ועיין לקמן מש"כ מרן החת"ס בדרשתו נגד חארינער ובו מזכיר גם מה שהתיר להנשא עם מינקת חברו.

בצר להם פנה האב"ד הר"ר ברוך ז"ל, לראשי גולת אריאל בכל מקומות מושבותיהם, ובעיקר כתב להתל תלפיות תל שכל הפיות פונים אליה, מרן החת"ס זי"ע, שיכתוב בתשובה ויברר אם עשו כהלכה, האב"ד תיאר במכתבו שהחל הנגף במחנה במקצת קציני העם, ובזדון לכם אין חפצים בביאת הגואל לעלות לציון עם משיח צדקינו, והדפיסו סידור התפלה לליל שבת ויום שבת לבד, ושינו הרבה מנוסחאות התפלה המסורה לנו (שו"ת חת"ס ח"ו סי' פ"ד). וע"ע בספר אגרות סופרים (מכתב נ"ח ונ"ט) מהגאון אבדק"ק טריעסט להתח"ס.

ב.

קס"ת הסופר במתניו

מרן החת"ס שלח דברו וחציו נגד סטרא חרינ"א בהרבה תשובות (בליקושי שו"ת מס' פ"ד ולהלן), ובחכמה יתירה ערך תשובה ארוכה, ובירר שקהל האמבורג, הרב וחברי הבית דין, עשו כהלכה וכתורה, וגם שלח מכתבים לגדולי הדור שיעמדו לקהל האמבורג.

אף שבאמת היה כמה מהמשכילים שכבר התחילו להרוס הדת במדינות אחרות, אבל כנראה שהקצף יצא ממרן החת"ס נגד חארינער, בשביל שהוא התחיל בזה במדינת טראניסליוואניע (רומעניען), סמוך למקום קדשו של מרן החת"ס. כי עד עתה רוח ההשכלה באה רק ממערב מן מדינת דייטשלאנד כמ"ש (בפרק א'), ועכשיו ראה והרגיש מרן החת"ס טומאתו בשוליה באותו האיזור מצד אחר, שהיה הוא הראשון הפורץ גדר בריש גלי, ומרן הרגיש בקדושתו את טומאת אותו האיש, אשר על ידי השפעתו יעשו שאר קהילות כמותו, ואכן בשנת תרי"ט מוצאים אנו כבר כמה קהילות שהכניסו הרבה שינויים בחיי הקהילות והעמידו טעמפעל (לקורות בטרנסלבוואניא).

מרן החת"ס מכנהו בתשובתו בשם אח"ר או סטרא חרינא, וכן כשכתב לחותנו הגאון רבי עקיבא איגר (ליקושי שו"ת סי' צ"ו) כ': והנני שולח העתקה חזרה של בעל קינ"ת אמת חותמו בגופן שלהם בקונטרס הנ"ל [מעתיק חותמו בלשון לע"ז א'הרן ח'רינער ר'אבינער], ראשי תיבות אח"ר, זה שמו לעולם האלהים יביאהו במשפט על כל נעלם עכ"ל.

